

kica“, od Ilije Okrugića; in črtice iz življenja „Perom i olovkom“ od neimenovanega pisatelja Sergija P. . . iz Dubrovnika.

Od premnogih osnov, ki jih Matica snuje za prihodnja leta, naj omenimo le to, da se že delajo priprave za izdavanje naučnega ali „Enciklopedičnega rječnika“, ki bo gotovo tudi Slovencem dobro došel, a pripravlja se tudi že „Poviest hrvatske književnosti“ in „Sbornik hrvatskih narodnih pjesama“, za kateri se pridno nabira narodno blago. Drugih osnov za zdaj ne smemo izdati. Ni čuda, da je občni zbor delovanje odborovo sprejel z občno pohvalo ter da je enoglasno zopet volil vse stare odbornike. Na konci ne moremo zamolčati vesele prikazni, da hrvatska Matica letos tudi med Slovenci šteje že nad sto udov; največ se jih oglašča iz Trsta in z Goriškega, a najmenj iz Ljubljane in Maribora. Naši vrli Primorci so hrvatski Matici v „Edinosti“ in v posebnem pismu razodeli željo, da bi jim izdala mali hrvatsko-slovenski slovarček, v katerem bi bile vse tiste besede, ki so v slovenskem jeziku čisto drugačne nego v hrvatskem. Odbor je tudi to prošnjo že vzel v pretres in nadejemo se, da bodo slovenski udje že za leto 1884. z društvenimi knjigami za povrh brez povračila dobili mali hrvatsko-slovenski slovarček. Iz tega kratkega poročila vidimo, da hrv. Matica po mogočnosti ustreza vsem opravičenim željam in da nalogo svojo izpolnjuje boljše, nego katerokoli drugo hrvatsko ali slovensko društvo.

Zagrebsko gledališče dobiva, kakor smo svojim čitateljem že povedali, vsako leto po 32.000 gld. deželne podpore. Toda v kljub toliki podpori je bilo vsako leto še nekoliko tisoč deficita in že se je bilo bati, da se bo zaradi tega odpravila opera. Tu je zagrebsko starejšinstvo dodalo deželni podpori še 10.000 gld. iz mestnih dohodkov ter je tako rešilo opero. S tem pa je zagrebsko mestno starejšinstvo tudi pokazalo, kako zna ceniti ta narodni kulturni zavod. Hrvatsko gledališče dobiva torej odslé po 42.000 gld. letne podpore in marsikdo je že rekel, da je to preveč, ali po krivici, kajti zagrebsko gledališče ni samó zabavišče Zagrebčanom, marveč je kulturni zavod, ki pospešuje razvoj glasbene in dramatične umetnosti ter iste književnosti hrvatske.

Češka književnost. „Salonné bibliotéke“ zvezek XXXIII. je prinesel zbornik pesmij z naslovom „Hořec a srdečník“. Obljubljeni češki pesnik Adolf Heyduk je posegel zopet enkrat na dno svoje duše, in podaje nam tukaj novih akordov, iz katerih zveni presrčnost in globoko čuvstvovanje. Vsak trenutek nam napaja srce z novimi lepotami, novimi čarobnostimi, katere se razlivajo preko cvetočih čeških poljan in temnih gozdov pošumavskih. Knjiga je posvečena Eliški Krásnohorski in z vso pravico: saj tudi ona opeva prelepo Šumavo z isto ljubeznijo in navdušnostjo, kakor Heyduk. To češko gorovje nam kaže pesnik v ti zbirki v vsi njegovi lepoti: v lahkem ritmu riše nam njega globoke doline, senčnate gozde, tiha, skrivnostna jezera in čvrsti narod, kateri biva tam. In v te izvrstne slike pokrajín vpleta pesnik svoje nežne čute in globoke misli. — „Nové bibliotéky spisů veršem a prosou“ četrti zvezek prinaša: „Ballady a legendy. Napsal Aug. Eug. Mužík“. Kakor pripovedna pesem sploh, goji se dan danes v Čehih posebno skrbno tudi balada: to nam dokazujejo ne le leposlovni češki časopisi, ampak tudi zborniki balad, kakeršen je ravnokar omenjeni. Mužík je sicer vzel v to zbirko tudi nekatere popolnoma lirске proizvode, n. pr.: „Piseň zamilovaného rytíře“, „Loučení“, „Osyka“, „Ballada života“ in še nekaj drugih, — še več proizvodov pa je zares to, kar smemo imenovati balado. Snovi je zajemal iz zgodovine, mitologije, iz življenja in svoje domišljije. Tudi satira se mu je po-

srečila, o čemer spričuje posebna „Ballada žabi“ in „Pohádka o králi Vénovi“. Menj sreče je imel s humorjem. Najlepši kosi so: „Ballada o maceše“, „Pohřební píseň bojarů“, „Mnich Florian“, „Hon“ in „Ballada života“. V drugem oddelku nam podaje nekoliko dovršenih in lepih legend, med katerimi se z lepim zlogom in krasno dikcijo odlikujeta „Původ varhan“ in „Lístek zapuzení“. Oblika mu je precěj dovršena in rima sploh čista. — „Václava V. Trnobranského vybrané spisy veršem i prosou“. Teh spisov pokojnega pisatelja izšla sta do sedaj dva dela. Kaže se nam v njih resnično, globoko čuvstvovanje in bistro oko, katero zapazi marsikako napako v našem družbinskem življenji. Trnobranský je med narodom jako priljubljen pisatelj, posebno zavoljo svoje lahke oblike. Da je ta tu pa tam nekoliko malomarna, ne bodemo mu šteli v tolik greh, ako pomislimo, da za njegove dobe skrb za obliko ni bila ravno velika. — „Pomněnky. Vbor básní pro dívky. Sestavil Vojtěh Pakosta.“ S tem naslovom podaje Pakosta dozorevajoči ženski mladini češki zbirko najlepših in za ono mlado dobo prikladnih pesmij. Urednik, sam priden literaren delavec, ogibal se je vsega, kar bi z vsebino ali obliko moglo žaliti nežno dušo deviško. Za uvod je podal „Poznámky životopisné“, katere bodo jako dobro služile čitateljicam ter jih uvele v najnovejše literarno gibanje češko. Tam najdemo pesmi naslednjih pisateljev: Marije Čacke, Svatopluka Čecha, Fr. Lad. Čelakovskega, Gust. Dörfla, Fr. Douche, Albine Dvořákové-Mráčkové, K. J. Erbena, Irme Geisslove, Vítězslava Háška, Adolfa Heyduka, Jos. Kras. Chmelenskega, Boleslava Jablonskega, J. V. Jahna, Jos. Kalusa, J. Vl. Kamaryta, Jana Kollára, J. Pr. Koubka, Mir. Krajinika, Eliške Krásnohorske, Jar. Langera, K. H. Máche, J. J. Márka (Jana z Hvězdy), Jar. Martinca, Rud. Mayera, Berte Mühlsteinove, Em. Miřiovskega, Gust. Pfliegera-Moravskega, V. Piccka, Rud. Pokornega, Ant. Puchmajera, Lad. Quisa, F. J. Rubeša, Ane Vl. Růžičkové, Josefa Sládka, J. Soukopa, Bož. Studničkove, Fr. Sušila, Al. Škampe, A. V. Šmilovskega, V. Šolca, Vl. Štastnega, Václ. Štulca, K. Vinařického in Jaroslava Vrchlickega: torej zares najboljših umetnikov, kar jih je dosedaj porodila zemlja češka. Kakor se cvetoči mladini deviški tudi spodobi, opravljena je knjiga elegantno in ukusno. — „Zabavná bibliotéka“, katero izdaje rodoljubni pater Placidus Mathon, skrbi že od l. 1870. z veliko srečo za dobro berilo katoliškemu češkemu narodu. Nedavno je ta vse pohvale in priporočila vredna „bibliotéka“ prinesla izbrane spise prvega pisatelja moravskega „Kukátkáři“, kakor se na kratko imenuje p. Václav Kosmák, velezaslužni župnik v Tvarožni, po svojem znamenitem spisu „Kukátko“. Ta mož je glavni zastopnik leposlovja na Moravskem in v narodu jako priljubljen. Po največ piše kratke, jedrnate in jako zanimive pripovedke in obraze, v katerih nam kaže ljudi in svet tako, kakor so v resnici, kakor govoré, mislijo in delajo. Ne bilo bi napačno, ako bi se nekatere njegovih črtic podale tudi našemu narodu, morda v „Večernicah“ družbe sv. Mohorja ali pa v kakem preprostemu ljudstvu namenjenem časopisu, ki žalibog le premnogokrat mažejo „gole strani belega papirja“ z jalovimi članki in dopisi. — „Po velké udólosti. Tré obrazů z těžkých dob. Nakreslil Václav Rezníček; v Praze 1884.“ Te povesti mladega ali jako pridnega in precěj nadarjenega pripovednika češkega so izšle v „Lacini knihovni národní, ser. VIII. seš. 1—14“. V prvi povesti, „Pod Golgotou“, slika Rezníček duševni in gmotni poráz češkega naroda po belogorski bitvi; v drugi, „Do hrobu“, primerja nasledek tega poraza z grobom, v katerega je imela biti položena zdaj zdaj češka moč in sila; v tretji, „Přiznánkové z mrtvých vstání“ kaže nado, katera je napajala Čehe, da po mnogem trpljenji mora priti doba rešitve. Vse osebe se psihološki dobro proučene.

V „Ljubljanskem Zvonu“ smo že omenili (IV. 62) prvi del lepega potopisnega in kulturno-zgodovinskega dela Holečkovega „Černá Hora v míru“. V tem je izšel tudi drugi zvezek. To delo ni zgolj potopis; v njem se posebna pozornost obrača na vse, kar bi dajalo pokrajini in ljudem poseben značaj, in takih značajnih črtic najdemo v ti knjigi obilo. Berilo je jako lepo in ne zabava samó, ampak tudi poučuje. — Da bi rojake svoje opozoril na vse znamenitosti kraljevega gradu v Pragi, in bi od te znamenite in veličastne zgradbe imeli pravi užitek vsi, ki jo obiskujejo, izdal je Edv. Herold v II. delu svojih „Malebných cest po Praze“ tega gradu opis in zgodovino z naslovom: „Královský hrad Pražský“. O njem ni bilo do zdaj podano v nobeni knjigi toliko zanimivih opomenj in dragocenih podrobnostij, kakor ravno v tem spisu. Herold je dolgo studiral o svoji nalogi, mnogo novega je spravil na dan in popravil ter ovrgel mnogo napačnih trditev.

—t—

Šah je po soglasni sodbi veščakov najbolj duhovita, najbolj zapletena in najglobokeje osnovana, ter zatorej tudi najtežja izmed vseh iger. Gledé krasote in globokosti, številnosti in mnogovrstnosti idej, kakor tudi gledé znanstvenega obdelovanja in razvitka se ne more šahu primerjati nobena druga igra. Zato mu vsi šaholjubi, pa tudi drugi znanstveni veljaki priznavajo mesto sredi igre in umetnosti. Saj je pa tudi v marsičem podoben lepim umetnostim! Kakor té, razveseljuje i šah človeku srce, bistri mu um in mu je tešilo duševnih bólov, nadomestek za marsikako bridko izgubo, katero mora v življenji pretrpeti. Igrajočega partijo šaha, odvrtačajo ga zanimljive in duhovite kombinacije za nekaj časa od vsakdanjih skrbitj in trudov in ga storé; dejal bi zadovoljno-razmatrajočega. Tudi blaži šah človeško stremljenje, kajti ne materijalni dobiček, nego plemenitejšo veselje o zmagi, pridobljeni po ostroumnem premišljevanji, je šahovcu plačilo. Lepo igrana in srečno zvršena igra napravlja človeku več veselja, nego najlepša knjiga ter slavni nemški pisatelj Jean Paul (Richter) po pravici pravi nekje v svojih spisih: „Záme ni prijetnejše zabave na svetu, nego partija šaha poleg čaše črne kave.“ In srečna rešitev krasno izdelane, težavne šahove naloge ne godí reševalcu nič menj, nego kakeršeu koli estetični užitek, ter mu je dovoljno zamenilo za trud, ki ga je imel ž njo.

Izkušnje mnogih stoletij — igra je stara že nad 3300 lét — so visoko ceno šaha neovržno dokazale, da so ga vsi omikani narodi vzprejeli v svoje literature. Prvi veleumi vseh izobraženih narodov, n. pr. Napoleon I., Shakespeare, Staunton, Buckle, Leibnitz, Lessing, Turgénev i. t. d. so se posebno ljubeznjivo bavili s to duhovito in plemenito igro ter se često prištevali najboljšim sodobnim igralcem (Buckle, Staunton, Turgenev). Zatorej odpira z denašnjo številko tudi „Ljubljanski Zvon“ svoje predale šahu, tej izobraženih mož dostojni zabavi!

Š a h.

Ureduje Janko Kalan v Velikih Laščah.

„Ljubljanskega Zvona“ uredništvo nam je blagovolilo prepustiti v vsaki številki svojega lista nekoliko prostora za šah. Da primerno gojimo in slavimo to mikavno in duhovito igro, podajali bodemo vsak mesec vsaj po edno nalogo s popolno rešitvijo in kratko oceno; dalje po edno zanimivo igrano partijo in tu pa tam kak završetek (konec igre); priobčevali bodemo razne novice o šahu in slavnih šahovcih, književne no-